

Závěrem lze recenzovanou učebnici studentům právnických fakult či oboru mezinárodní vztahy doporučit. Její nejlépe zpracovanou část a přínos ve srovnání s jinými českými učebnicemi mezinárodního práva veřejného představují kapitoly věnované jednotlivým právním režimům mezinárodních prostor a mezinárodním organizacím, tj. těm oblastem mezinárodního práva, které jsou *dr. Sladkému* důvěrně známy z jeho mezinárodněprávní praxe. Poměrně velká část textu učebnice je věnovaná historickým faktům a jejich mezinárodním souvislostem, ale možná i díky těmto pasážím bude publikace pro studenty zajímavá a může je tak přitáhnout ke studiu mezinárodního práva.

Nakonec je třeba pochválit pěkné a přehledné grafické provedení učebnice spolu s rozumnou velikostí písma a tučně zvýrazněnými pojmy, rozsáhlý jmenný i věcný rejstřík, jakož i seznam doporučené literatury.

Petr Válek*

Frintová Dita. Mezitímní a částečné rozhodnutí ve světle judikatury a evropské komparace. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 322 s.

Nad titulem monografie *Dity Frintové* čtenáře primárně impulzivně napadne, zda je vůbec možné napsat více než třistastránkovou knihu o stručném ustanovení § 152 odst. 2, věta druhá občanského soudního řádu. Obecně je přitom navíc v povědomí, že institutu částečného či mezitímního rozsudku je v české soudní praxi užíváno jako šafránu.

Autorka již ve vstupních úvahách snáší celou řadu argumentů ve prospěch hojnější aplikace předmětných institutů. Lze s ní přitom mimo jiné plně souhlasit v tom, že kromě aspektů právních mají obě varianty rozhodnutí i účinek psychologický. Přehlédnout navíc nelze vedle požadavku efektivity řízení aspekt právní jistoty účastníků řízení. K tomu lze z recenzentovy praktické zkušenosti dodat, že po rozhodnutí částečným rozsudkem se pro další pokračující řízení účastníkům sníží náklady řízení a že mezitímní rozsudek je ideálním východiskem i pro případnou mediaci a možnost následného skončení sporu smírem.

Dita Frintová si – jak vidno – zvolila téma, které nebylo v české právnické literatuře dosud uceleně zpracováno. Ke zpracování dané problematiky přistoupila mimo jiné metodami pomocných věd právních – právních dějin, komparatistiky a právní filosofie – a analýzou jak vybraných právních úprav, tak na ně vázané judikatury. Ocenit lze bohatou heuristikou především právě v oblasti zahraniční judikatury.

V kapitole o vývoji od starověku do novověku autorka vzpomněla vybraných právních památek počínaje Justiniánovým kodexem (C 7, 45, 15) ze 6. století přes *Jana z Jenštejna*

* JUDr. Petr Válek, LL.M., Ph.D., nyní působí jako stálý představitel ČR při Radě Evropy. V letech 2012–2021 byl ředitelem mezinárodněprávního odboru MZV ČR. Názory zde vyjádřené jsou výlučně osobními názory autora a nemusí být vždy shodné s oficiální pozicí MZV ČR, proto toto ministerstvo ani nijak nezavazuje.

Processus indiciarius secundum stilum Pragensem ze 14. století k Zemskému zřízení knížectví minsterberského ze 17. století, z novověku přiblížila úpravu předmětných institutů ve Všeobecném soudním řádu *Josefa II.* z roku 1781 a neopomněla ani exkurs o úpravě v Kodexu kanonického práva (CIC) z roku 1983. Dovodila, že oba typy rozhodnutí „*nejsou něčím, co by do právních řádů přinesla teprve moderní legislativa*“ a zdůraznila pochopitelnou dílčí rozdílnost jednotlivých právních úprav v běhu času i na různých územích. Při četbě této kapitoly se čtenáři vybaví, že v širších souvislostech se historii civilního procesu věnoval i český procesualista *Emil Ott* (1845–1924),¹ který se však dané problematiky výslovně nedotkl.

Pojednáním o úpravě částečného a mezitímního rozsudku a o mezitímním určení podle zákona č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), vstoupila *Dita Frintová* ve středoevropském prostoru vedle historie i na pole platného práva, neboť tento právní předpis, byť s novelizacemi, v sousedním Rakousku platí doposud. Tato skutečnost vedla k tomu, že autorka v jedné linii sledovala další odlišný vývoj v českých zemích od vzniku Československa za účinnosti civilního řádu soudního do 31. prosince 1950, za účinnosti zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), a poté zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. V druhé linii – komparatistické – porovnává kromě jiného současnou rakouskou aplikační praxi podle civilního soudního řádu č. 113/1895 ř. z., v platném znění, a dnešní stav v České republice.

O vývoji právní úpravy v Československu a dobovém nezájmu o problematiku pojednávanou monografií v 60. letech 20. století svědčí osamocená stručná věta z důvodové zprávy k vládnímu návrhu občanského soudního řádu z roku 1963: „*Rozsudkem má být rozhodnuto o celé věci; výjimky musí být odůvodněny účelností řízení (tzv. rozsudky mezitímní a částečné).*“²

Pozornost je v následujících kapitolách věnována návrhu věcného záměru nového civilního řádu soudního a Vzorovým evropským pravidlům civilního procesu (*Model European Rules of Civil Procedure*). Zdá se, že rakouská právní úprava, mající v českých zemích svoji historickou tradici, by mohla být jedním z hlavních inspiračních zdrojů českému zákonodárci při rekodifikaci civilního procesu.

Jádrem recenzované knihy je aktuálně právě kapitola o návrhu věcného záměru nového civilního řádu soudního, který autorka analyzuje a s nímž i místy polemizuje. Na rozdíl od autorky by recenzent *de lege ferenda* zašel ještě dále v možnosti účastníků domoci se vydání částečného či mezitímního rozsudku. Užití těchto forem rozhodnutí je dosud na úvaze soudu, podle platné právní úpravy o návrhu na vydání takového rozsudku soudu fakticky stačí prostě a jednoduše nerozhodnout, a to i za situace, kdy jsou v konkrétním případě pro takové rozhodnutí splněny podmínky, což pak může vést k průtahům v řízení, respektive k neúčelnému následnému procesnímu postupu a dalším zásahům do práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 Listiny základních práv a svobod. V případě, že by návrh byl podán, ač by nebyly splněny podmínky pro vyhovění návrhu,

¹ Srov. OTT, Emil. *Beiträge zur Rezeptions-Geschichte des römisch-canonischen Processes in den böhmischen Ländern*. Leipzig: Breitkopf und Härtel, 1879.

² Srov. Národní shromáždění Československé socialistické republiky 1960–1964. Vládní návrh občanského soudního řádu (Tisk č. 147) (dostupné z: NS RČS 1960–1964, tisk 147, část č. 1 (psp.cz)).

nabízela by se soudu *de lege ferenda* varianta odmítnutí takového návrhu odůvodněným procesním usnesením pro předčasnost. S *Ditou Frintovou* lze zato plně souhlasit, pokud jde o argumentaci týkající se mezitímního určení.

V komparatistické části monografie je kromě rakouské právní úpravy podrobně přiblížena právní úprava ve Slovenské republice, Spolkové republice Německo, v Polské republice, v Lichtenštejnském knížectví a ve Švýcarské konfederaci. Je trochu škoda, že texty právních předpisů, jejichž výklad *Dita Frintová* podává, nejsou pro snazší četbu připojeny v příloze.

Ve vztahu ke slovenské právní úpravě je autorka kritická, dovozujíc, že v průběhu zákonodárného procesu došlo kvůli pozměňovacím návrhům k tomu, že ustanovení o částečném a mezitímním rozsudku nejsou jednoznačná, a dochází tak k výkladovým nejasnostem.

Pozitivně autorka hodnotí od roku 1895 v podstatě nezměněnou právní úpravu rakouskou, jakož i právní úpravu německou. V obou případech kvituje analyzované instituty jako účinný prostředek k urychlení řízení. V obou zemích je tento institut zhusta aplikován, o čemž svědčí i tamější bohatá judikatura, na níž je odkazováno.

V Lichtenštejnsku dochází podle autorky ke kombinaci více méně kopírované právní úpravy rakouské s rakouskou judikaturou, která je pro lichtenštejnské soudy významným referenčním kritériem. Upozorněno je na to, že lichtenštejnské právo neupravuje institut mezitímního určení v případě promlčení.

V Polsku, jak se ukazuje, je právní úprava částečného a mezitímního rozsudku kusá obdobně jako v České republice. Vadou polské judikatury je skutečnost, že nerozlišuje mezi námitkami z hlediska toho, zda se týkají či netýkají základu nároku, a umožňuje vydání mezitímního rozsudku, aniž by byly vypořádány veškeré procesní námitky žalovaného.

Ze švýcarské právní úpravy vytkla autorka pravidlo, že mezitímní rozhodnutí lze napadnout jen samostatně po jeho vydání, a nikoliv až při využití opravného prostředku proti konečnému rozsudku.

Pokud by čtenář hledal pasáž o právní úpravě francouzské, dozví se přiléhavě stručně, že tato dané instituty upravuje zcela marginálně.

Vcelku zákonitě pak dospívá *Dita Frintová* k závěru, že všechny analyzované právní úpravy mají svoje pozitiva a negativa. Za situace, kdy je projednáván návrh věcného záměru nového civilního řádu soudního, je recenzovaná monografie přínosným příspěvkem do diskuse o předmětných institutech *de lege ferenda*. Lze přitom plně souhlasit s autorčiným názorem, že zatím podle návrhu věcného záměru nedochází v porovnání se současnou úpravou podle platného občanského soudního řádu k zásadním změnám týkajícím se předpokladů pro vydání částečného nebo mezitímního rozsudku a že navrhovaná právní úprava tak jako *novum* přináší především návrat k institutu mezitímního určení.

Ponechat knihu *Dity Frintové* stranou při sepisu důvodové zprávy k návrhu nového civilního řádu soudního by tak bylo chybným opomenutím. Je naopak ukázkou toho, jak by měly být doktrínou zpracovány úvahy o jednotlivých institutech zamýšleného civilního řádu soudního, aby se mohl po přijetí stát procesním předpisem obdobně „trvanlivým“, jako je v Rakousku zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní). Na straně druhé poslouží monografie nejen zákonodárci, ale též současné praxi a může být soudům již nyní inspirací k tomu, aby byly v tomto směru aktivnější a strážily se přepjatého formalismu. Je nejen řečnickou otázkou, zda by

takový přístup konvenoval těm, kdož se snaží justici hodnotit především podle počtu skončených řízení, a to i za cenu pouhého „vyřízení věci“ namísto nalezení spravedlnosti.

V neposlední řadě nutno ocenit pasáže právněhistorické, které by obstály i jako základ samostatné studie.

Informačně bohatá práce provázená celou řadou názorů a námětů, které stojí za úvahu či jsou k diskusi, by proto neměla zůstat přehlédnuta.

Stanislav Balík*

* JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni. E-mail: Balikovi@seznam.cz.